

Ulricehamnsbygdens Forskarklubb

MEDLEMSTIDNING-HÖSTEN 2016

Från försörjningshem till bostadsrätt

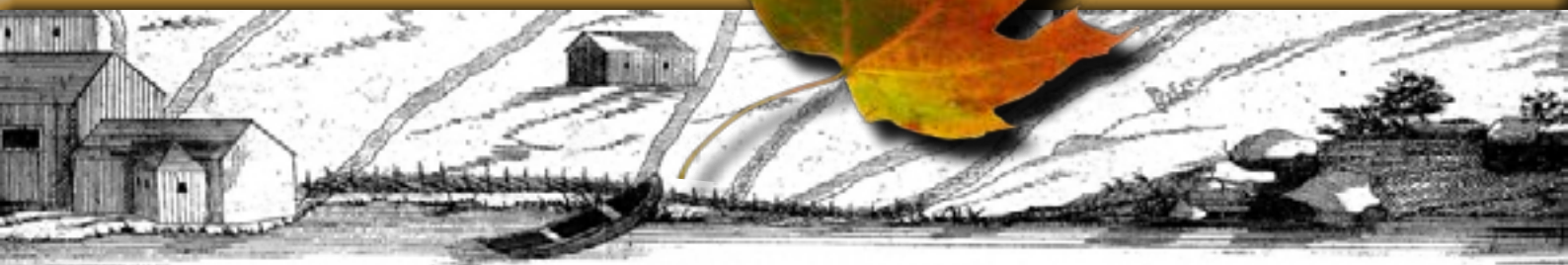
Emma reste jorden runt

**Johan Ahl soldat -
Eric Apell profoss**

**Forskarporträttet
Börje Ignell**

Innehåll

Från ordföranden	2
Föreningsuppgifter	2
Årsmöte 2016	3
Emma reste jorden runt	4-5
VGF årsmöte	5
Från försörjningshem till	6-7
Nyheter från Rötter	8
Släktforskar dagarna 2016	9
Johan Ahl, soldat	10-11
Forskarporträttet	12-13
Efterlysning	13
Gökotta	14-15
Ibland lönar det sig	15
Program hösten 2016	16

Styrelsen**Ordförande**

Anna-Lena Hultman 0321-40228
konkordia@konkordia.se

Vice ordförande

Maj-Britt Johansson 0321-13066
032113066@telia.com

Sekreterare

Inga Josefsson 0321-12712

Kassör

Monica Hållander Öhnell 0321-30178
monica.ohnell@gmail.com

Ledamöter

Ingrid Linnarsson 0321-32450
humla@telia.com
Susanne Ferm
murum_kaggarden@hotmail.com

Suppleanter

Inga-Lisa Ahlstrand 0321-41816
ingalisa.ahlstrand@gmail.com
Lennart Engqvist 0321-30354
0321-30354@telia.com

Valberedningen

Roger Jarvid
rjarvid@hotmail.com
Sonja Svensson

Redaktionen

Maj-Britt Johansson
Roger Jarvid
Yvonne Henriksson
Mail till redaktionen
yh@telia.com

FRÅN ORDFÖRANDEN

Anna-Lena Hultman

I skrivande stund, måndagen den 8 augusti, är hösten redan kommen! Ösregn, 13 grader och halv storm kan i alla fall inte kallas sommar. Hösten behöver dock inte vara enbart negativ. Det är ju nu vi kan koncentrera oss på släktforskningen igen.

I Konkordiahuset har vi under sommaren bl a jobbat med att kopiera och ordna upp Ingvar Hallqvists soldatforskningar, som vi i Ulricehamnsbygdens Forskarklubb fått till oss. Det blir en kopia för Kinds forskarklubb, en för Konkordiahuset och en för Ulricehamns stadsbibliotek som kommer att bli tillgängliga inom de närmaste veckorna. Där finns alla Kinds härads soldater med uppgifter inte bara från kyrkböcker och generalmönsterullor, utan även från domböcker, synprotokoll mm.

Arkiv Digital fortsätter att lägga ut nytt material. Nu är det kyrkböcker längre fram i tiden, vilka man inte tidigare fått tillgång till. Älvsborgs län är inte ännu klart men kommer snart. Massor av domböcker, uppudsprotokoll mm har också tillkommit, så nu finns möjlighet för de flesta att vidga släktforskningen och hitta mer "gött på benen".

Föreningsuppgifter

Ulricehamnsbygdens
Forskarklubb
c/o M Hållander Öhnell
Andra Ringvägen 6
52372 Timmele

Bankgiro: 5967-3723
Org. nr: 0121283246

Medlemsavgift
150 kr/person
plus 50 kr per familjemedlem

websida: <http://uf.konkordia.se/>

Obs!

**En del postnummer har ändrats i vår bygd.
Vi är tacksamma om du kollar
att din adress är korrekt.**

ANTECKNINGAR från årsmötet Söndagen 6 mars 2016 i Konkordiahuset, Hössna

Till mötesordförande valdes Anna-Lena Hultman, till sekreterare Inga Josefsson, och till justeringsman Per Börjesson.

Ett trettiotal medlemmar hade mött upp.

Mötet inleddes med en tyst minut för en avlidnen medlem.

Revisionsberättelsen visade att föreningens ekonomi är god, räkenskaperna väl skötta och i god ordning. Föreningens styrelse beviljades ansvarsfrihet.

Till ordförande, för ett år, valdes Anna-Lena Hultman. Styrelsen i övrigt består av Inga Josefsson sekreterare, Maj-Britt Johansson v. ordf. Monica Hållander- Öhnell kassör. Ledamöter Ingrid Linnarsson och Susanne Ferm. Suppleanter Inga-Lisa Ahlstrand och Lennart Engqvist.

Revisorer Lennart Wasling och Göran Efraimsson med Berit Andersson och Harald Ljung som suppleanter. Valberedning Roger Jarvid och Sonja Svensson (nyvald).

Medlemsavgiften för år 2017 är 150 kr. för enskild medlem, och 50 kr. för familjemedlem.

Planerad verksamhet:

Söndag 22 maj, Gökotta i Olofstorp Fänneslunda.

Släktforskar kurser under våren. Både nybörjar- och fortsättningskurs.

Kurs i DNA till hösten.

Till Riksstämman i Umeå har ingen anmält sig att åka.

Forskarhjälpen på Stadsbiblioteket och i Konkordiahuset fortsätter.

Efter kaffeservering och lotteri höll Lennart Wasling ett föredrag om läskunnigheten i gamla tider.

Mötet avslutades av ordföranden.

Bäste Medlem,

Du har väl inte glömt att betala medlemsavgiften...?

Vi bifogar en inbetalningsblankett till er som vi saknar.

Emma reste jorden runt

Hur många hössnabor har rest jorden runt med segelfartyg?

Emma Nilsson från Per Olofsgården var nog den enda!

Låt mig berätta hennes historia.

Text Anna-Lena Hultman

Det har berättats i bygden om Emma, att hon rymt till Amerika med en fästman hon inte fick gifta sig med, och att gula febern bröt ut på båten som då fick gå till Sydamerika istället för Nordamerika. Det berättas också att fästmannen dog i gula febern och begravdes i havet och att Emma gick iland i Rio de Janeiro, Brasilien. Där födde hon dottern Selma och de båda skickades sedan hem till Sverige på konsulatets bekostnad – med ett segelfartyg ”andra vägen” över Stilla havet runt jordklotet – för att sedan hamna i Hössna.

Han var visserligen 17 år äldre än Emelie, men här har vi säkert hittat Emelies ”fästman”.

I den svenska förteckningen över passagerare från Göteborg den 2 april 1880 ombord på ångfartyget Orlando, destinerat till Hull, England finns J. Sandin och hans hustru Emma, 40 resp. 25 år gamla. De har biljett till Rio Janeiro, Brasilien. Det var alltså inte så att de tänkte resa till USA, utan hade siktet inställt på Brasilien redan från början.

Vi vet inte mycket om resan från Brasilien till Hällstad, men kanske kan en djupdykning i utrikesdepartementets arkiv i Stockholm ge klarhet, men det får anstå till en annan gång.

Emelie, eller Emma som hon senare kallas bodde en tid med sitt barn i Gråkärn innan Emma 1882 fick en pigplats hos hemmansägare Nils Johansson i Per Olofsgården, i dagligt tal kallad Lillebonnahemmet, Hössna. Efter att Nils dött 1887 gifte sig Emma med sonen i huset, Otto Nilsson. Tre barn födde i äktenskapet, den yngsta var dottern Elin. Hon blev tillsammans med sin make Oskar Haller ägare av Per Olofsgården

Dottern Selma Paulina som var född i Brasilien utvandrade själv år 1900. Hon kom att slå sig ner i Cranston, Rhode Island. 1905 gifte hon sig med Sven Ivar Johansson från Slättås i Dalum och fick med honom 9 barn.

Kan det verkligen ha varit så? Till saken hör att hembygdsförening vid en auktion efter Elin Haller i Per Olofsgården ropade in en gammal kista – med klisterlappar från Rio, Sao Palo och med namnet J. Sandin målat på sidan.

Emelie Christina Pettersdotter föddes 1856 på torpet Sjöbacka under Gudebo i Liared. Hon var dotter till torparen Petter Johansson och Josefina Fagerqvist/Fagust. Samma år som Emelie föddes flyttade familjen till torpet Gråkärn i Hällstad.

1880 berättar husförhörlängden i Hällstad att Emelie utvandrat till Sydamerika, men att hon sedan återvänt till Gråkärn i sällskap med dottern Selma Paulina född 18 juni 1880 i ”Rio Janeiro, S.A

Den ende personen i ulricehamns-bygden som utvandrade till Sydamerika, förutom Emelie, var lanthandlaren Johannes Andersson Sandin i Sölvarp Skomakargården, Murum.

Per Olofsgården ca 1935.
I mitten, främre raden, Otto och Emma.
Till höger, bakre raden, Oskar och Elin Haller.
Besökarna var troligen Selma med make och barn från Amerika.

Gravsten på Bethany cemetery i Cranston, Rhode Island.
Iver S. Johnson 1882-1964
Selma P. Johanson 1880-1926

Västgöta Genealogiska Förening Årsmöte i Konkordiahuset, Hössna 12 mars 2016

Utdelning av diplom

Från vänster:
Maj-Britt Johansson
Inga Josefsson
Birgitta Löfgren, VGF:s
diplomkommitté
Per-Gösta Andersson,
guldmärke
Inger Drottz,
guldmärke
Peter Hansson,
Kinds Forskarklubb

Från försörjningshem till bostadsrätt

Text Ulf Örnemark
Ulricehamn

Här fortsätter berättelsen från vårnumret 2012 om Ulricehamns stads nya försörjningshem. Fastigheten totalrenoverades under 2015 och är numera bostadsrättsförening.

Under senare delen av 1800-talet började begrepp som försörjnings- och ålderdomshem användas i stället för fattighus. Syftet var dock detsamma, nämligen "en inrättning där fattiga o. orkeslösa underhållas" [1] och långt in på 1900-talet slutade många människor sina dagar på en adress som i kyrkoarkiven benämns fattighuset, fattiggården, fattighemmet, fattigstugan, fattiginrättningen, fattigvården eller fattigvårdsinrättningen [2]. I församlingsboken för Ulricehamn (AIIa:4) ändrar prästen benämningen "Gamla fattighuset" till "Försörjningshemmet" men det dröjde till 1957 innan begreppet fattigvård försvann ur sociallagstiftningen och stadens fattigvårdsstyrelse ersattes med en socialnämnd.

Stadens nya försörjningshem hade ritats av arkitekten Lars Kellman 1909. Det var jugendinspirerat och med sitt avvalmade sadeltak, frontespis och mångspröjsade fönster ett bra exempel på 1910-talets monumentala institutionsbyggnader [3]. Ritningarna visar en byggnad med fyra våningsplan tänkt att rymma alla nödvändiga funktioner på ett modernt äldreboende [4].

•**Källaren:** Pannrum, tvättstuga, bageri, två arbetsalår, matkällare, förråd för rotfrukter och en cell med två förankrade järngaller;

•**Våning 1:** Kök, matsal, toalett, arbetsal, tre logement, jungfrukammare, ett rum för förestånderskan samt badrum med både kar och dusch.

•**Våning 2:** Två bostadsavdelningar åtskilda av trapphuset. Männen i den norra och kvinnorna i den södra änden. Avdelningarna var identiskt utformade med vardera tre logement, tvättrum, toalett, sjukrum och piskbalkong.

•**Vinden:** Två rum, utrymme för torkning av tvätt samt förråd för linne och för "hjonens persedlar".

Den ursprungliga mörka tegelfasaden täcktes senare med en beige slätputs som döljer inskriptionen "Försörjningshem" på framsidan. 1944 byggdes ett förråd på baksidan för sopor, redskap, cyklar och ved. Ett utrymme i förrådets högra del försågs med dubbeldörr och fungerade som likbod.

1949 kompletterades den södra gaveln med en pampig solveranda i två plan. Samma år byggdes bostadsavdelningen på våning 2 om. Genom att sätta

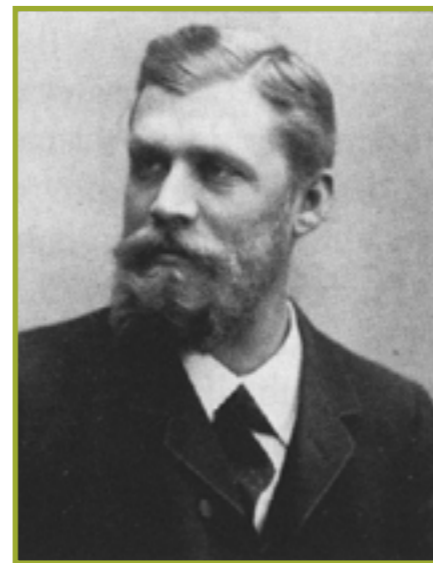
upp mellanväggar i de sex logementen fick man istället tolv mindre rum. Åtgärden var tidstypisk för de reformer som skedde inom åldringsvården efter andra världskriget. Omkring 1950 flyttades en brandtrappa till södra gaveln. 1951 ansöktes om att få inreda tre rum med garderober och toalett på vinden för personalen. I samband med detta byggdes takkupor på baksidan. 1953 tillkom ett pentry och fler garderober på andra våningen. På ett senare foto ser man brandbalkongen som tillkom på södra gaveln 1954. Köket fick mekanisk ventilation 1960.

Till 1964 fungerade fastigheten som ålderdomshem. 1967 byggdes hela första våningen om för att bli lager, kontor och provrum. Våning 2 blev privatbostad med tre sovrum, bibliotek, salong, allrum, kök, bad och matsal. 1977 uppfördes en garagebyggnad vid norra gaveln. Mellan 1970 och 1990 var aldrig mer än fyra personer skrivna på adressen [6]. Under senare år hade några mindre företag sina kontor i fastigheten och rummen på vinden utnyttjades ibland under sommaren som övernattningsrum åt feriearbetare.

2014 tog Parkängen Fastigheter över byggnaderna och inledde en omfattande renovering. Exteriört syns förändringen mest på södra gaveln. Invändigt är inte mycket sig likt men många tidstypiska detaljer har sparats eller återskapats. Den 22 januari 2016 överlämnades fastigheten, som nu innehåller nio bostadsrätter och en hyreslägenhet till den nybildade bostadsrättsföreningen Villa Ekhult Ulricehamn.

Källor

1. Svenska Akademiens Ordbok.
2. Sveriges Dödbok 1901-1913, CD, Sveriges släktforskarförbund.
3. J. Yngström, Kulturmiljövårdsprogram, del 2, Ulricehamn 2002.
4. M-B. Johansson, Ulricehamnsbygdens Forskarklubb, medlemstidning, våren 2012, sid 6.
5. Wikipedia.
6. Sveriges befolkning 1970, 1980, 1990. CD, Sveriges släktforskarförbund.

Arkitekten Lars August Kellman (1857-1924) föddes i Lugnås socken i nuvarande Mariestads kommun. Från 1891 var han bosatt i Borås. Han ritade också exklusiva bostadshus, skolor, domstolsbyggnader, fabriker, kyrkor och kapell.

Detalj ur Kellmans ritning från 1909 för Ulricehamns nya försörjningshem. 1903 hade han ritat Borås nya försörjningshem Ramnalid [5].

Tidigt foto märkt "Ulricehamns stads försörjningshem". Man skymtar de många planteringarna i den stora trädgården på framsidan och den låga stenmuren i backen upp mot entrén.

Ett senare foto märkt "Ulricehamns ålderdomshem". Två dominerande detaljer på den södra gaveln är takkupan till vindsrummet och piskbalkongen på plan 2 i kvinnornas bostadsavdelning.

Foto taget tidigast 1954. Man ser brandbalkongen, brandtrappan och den stora solverandan på södra gaveln. Tegelfasaden har täckts med ljus puts. De fastigheter som skymtar till vänster och höger i bildens bakkant finns inte längre kvar.

Fastigheten fotograferad vårvintern 2016. Efter en omfattande renovering och ombyggnad inrymmer huset tio lägenheter. I det rymliga trapphuset finns nu också hiss. På utsidan är mycket sig likt men södra gavelns mitt har förlängts och nya balkonger har monterats. En handikappanpassad entré har tillkommit på baksidan. Till vänster i bild skymtar garaget som uppfördes 1977.

NÅDD-projektet behöver förstärkning!

Projektet Namn Åt De Döda – NÅDD ska leda fram till en ny version av Sveriges dödbok. Intresset för projektet har varit stort och det är nu 358 kontaktpersoner engagerade. De flesta av dem registrerar på egen hand, men några jobbar parvis eller fungerar som samordnare inom en förening.

I höstas fick projektet bra skjuts framåt tack vare fin marknadsföring och gott stöd av både föreningar och enskilda släktforskare. Registrerarna gör ett fantastiskt fint arbete! **Men för att nästa version av Sveriges dödbok inte ska dröja allt för länge vill vi puffa för projektet igen. Det är 30 % av materialet som inte är påbörjat, så vi har en hel del arbete framför oss.**

Vill du hjälpa till? På <http://www.genealogi.se/namn-at-de-doeda> hittar du mer om projektet och kan också se vilka församlingar vi behöver hjälp med.

Välj den församling du själv tycker det vore roligast att arbeta med. Är det en stor församling kan det vara en bra idé att ta en kortare tidsperiod, gärna i samklang med den period en husförhörslängd/församlingsbok är förd.

Kontakt: Anders Berg, projektledare för "Namn åt de döda"
 e-post: dodbok@genealogi.se
 Sveriges Släktforskarförbund, www.genealogi.se

En liten bok om torp, torpare och torpinventeringar

Boken innehåller ett längre, nyskrivet avsnitt om hur man genomför och presenterar en torpinventering, skrivet av Kjell Andersson och Per Clemensson (författare till en rad populära böcker om släkt- och hembygdsforskning) men också flera äldre texter om det svenska torpets historia och "de grå stugornas folk".

Författare: Josef Rydén, Ivan Svanström, Allan Rostvik, Kjell Andersson & Per Clemensson
 Förlag: Sveriges Hembygdsförbund
 Antal sidor: 115
 Artnr: 206605
 Medlemspris: 115 KR
 Pris: 125 KR

Ett stort tack till er som lämnat bidrag till tidningen i form av artiklar, foton mm. Vi vill gärna ha fler skribenter till medlemstidningen. Allt är välkommet; artiklar, notiser, fotografier, händelser, m.m. Om ni har ett uppslag eller idé men inte har tid att skriva så hjälper vi gärna till. Maila till: 032113066@telia.com eller yh@telia.com eller ring Maj-Britt: 0321-13066

Släktforskar dagarna 20 – 21 augusti 2016

Fjällen, skogarna, älvarna och människorna. Det var temat för årets släktforskar dagar förlagda till Umeå, och med Södra Västerbottens Släktforskare som arrangörer. Tillslutningen var god, och programmet fullmatat, med många utställare och intressanta föredrag, varav flera filmades av Kunskapskanalen.

Under lördagens bankett skedde utdelningen av en rad diplom och utmärkelser. Donald Freij från Värnamo, släktforskare sedan 46 år tillbaka, har genom ett mångårigt ideellt engagemang vid hemstadens gymnasieskola försökt få ungdomen med på tåget. För detta hedrades han nu av Genealogisk ungdom med ett stipendium på 5000 kronor.

Men den mest pristigfyllda utmärkelsen, Victor Örnbergs hederspris, i form av ett diplom och en check på 10.000 kronor, vilket sedan 1990 delats ut en gång om året till en person som gjort stora insatser för släktforskningen, gick i år till Anna-Lena Hultman från Hössna utanför Ulricehamn.

Anna-Lenas meritlista kan verkligen göras lång: Som en av våra främsta experter på emigrantforskning har hon hjälpt åtskilliga svenskamerikaner att hitta sina rötter i Sverige. Hon är också, tillsammans med Ted Rosvall, författare till den populära boken "Emigrantforskning". Och inte att förglömma alla hennes resor till Amerika, då hon bland mycket annat fotograferat kyrkböcker och gravstenar från de svenska församlingarna.

Hon har varit värd för Anbytarforum och databasen Emibas. CD-skivan "Emibas", som gavs ut 2005, innehöll uppgifter om närmare 1,1 miljon migranter. Detta var Anna-Lenas första stora projekt för släktforskarförbundet.

"Namn åt de döda, Sveriges dödbok i flera versioner liksom Gravstensinventeringen har haft henne som projektledare. Den sistnämnda är hon särskilt stolt över. "Där tycker jag verkligen att jag gjorde en stor insats. Jag fick kämpa en hel del för att få igenom den," säger hon.

Tillsammans med Gunilla Didriksson har hon utvecklat förbundets kurser i släktforskning, och genom kurser och föredrag spridit kunskaper i ämnet runt om i landet.

Hon är ordförande i Ulricehamnsbygdens forskarklubb, som har sin föreningslokal i hennes bibliotek och arkiv, Konkordiahuset i Hössna. Anna-Lena nominerades av Borås Släktforskare som sammanfattade sin nominering på följande sätt: "Anna-Lena är en oerhört kunnig, generös, entusiasmerande och noggrann person som väl förtjänar att hedras med Victor Örnbergpriset".

Johan Ahl soldat - Eric Apell profoss

*Text Gudrun Johansson
dotterdotters sonsondotter*

Jag har alltid varit intresserad av historia och det närbesläktade området släktforskning. Under årens lopp har jag samlat på mig mycket material från släktingar som bedrivit forskning inom olika släktgrenar och jag har också varit aktiv i en släktförening på min morfars sida. När jag så för några år sedan blev pensionär beslöt jag att lära mig forska själv. För det ändamålet gick jag några kurser för att lära mig tekniken. Med programmet Disgen i datorn och prenumerering av kyrkböcker på nätet var det dags att köra igång.

Jag konstaterade att mina anor på mormors, morfars och farmors sida är relativt väl dokumenterade men jag visste endast vad farfars föräldrar hette och inte mycket mer. Här fanns det lite att börja arbeta med.

Farfars föräldrar hette Svante Johansson född 1837-11-13 och Anna Maria Johansdotter född 1841-07-25 och de bodde på gården Gäla i Brunns socken. De hade gift sig 1865-04-15 och bosatte sig först på Lilleskogen i Brunn.

Jag valde att gå vidare med Anna Marias föräldrar. Hennes mor hette vid sin död 1899-03-07 Lisa Pettersson. Jag letade mig bakåt och fann att hon var född 1809-04-30 som Lisa Johansdotter i Timmelhed (Timmele hette så fram till 1907). Hon blev alltså nästan 90 år.

I födelseboken för Timmelhed år 1809 står det att hon var dotter till soldaten Johan Ahl (född 1783-04-13) och hans hustru Britta Andersdotter (född 1779-06-19)

Johan Ahl var soldat för Annestorps rote i Timmelhed och var bosatt på soldattorpet Fällhult. Han vigdes 1803-04-09 med Britta. Brudgummens föräldrar hette Anders Gunnarsson och Lisa Svensdotter. Brudens föräldrar hette Anders Pehrsson och Ingrid Svensdotter (den senare bör vara född omkring 1752).

På soldattorpet föddes fem barn varav 2 dör några veckor efter födseln. Nr 1, sonen Jonas född 1804-01-18, nr 3, min anmoder Lisa född 1809-04-30 och nr 5 dottern Johanna född 1812-09-19 när vuxen ålder. Nästa steg blev att söka uppgifter om familjen i husförhörslängderna. Dessa finns för Timmelhed

med början 1808-1817. I den och de följande samt i födelse- och dödböcker från samma tid kunde jag börja kartlägga familjens liv.

Här finner jag nu något som ger mig lite huvudbry. I husförhörslängden för 1808 – 1817 står det att familjen flyttar från torpet 1813. Efter lite letande finner jag dem på soldatbostället Långared under Knapagården. Men nu har familjefadern bytt namn till Joh. Apell och har titeln profoss. Det är också noterat att han är gratialist (har pension från armen). Ytterligare två barn föds på Långared varav nr 7, sonen Anders Petter född 1817-08-02 när vuxen ålder.

För att få veta mer om vad som förorsakat namn- och bostadsbyte börjar jag leta i soldatregister och mönsterrullor. Enligt uppgift från soldatregistret var Johan Ahl 185 cm lång. Antagen som soldat 1801-03-05 och han fick avsked 1812-12-16.

Varför fick han avsked efter så kort tjänstgöring? Jag vet att han som soldat tillhörde Redvägs kompani av Elfsborgs regemente. Vid den här tiden pågick Napoleon-krigen i Europa. Sveriges kung Gustaf IV Adolf var en svuren fiende till Napoleon. Sverige hade även landområden i nuvarande Tyskland att försvara och var därför inblandade i krig på kontinenten bl.a. 1805-1807.

Ur boken ”Anteckningar om Kongl. Elfsborgs Regemente 1680 – 1815” skriven av Otto Mannerfeldt i Borås i slutet av 1800-talet har jag hämtat en del uppgifter.

Med anledning af det oroliga tillståndet på kontinenten lät konung Gustaf IV Adolf år 1804 öfverföra omkring 3000 man till Pommern för att förstärka dervarande trupper. Till den öfverförda styrkan hörde också en bataljon af Elfsborgs regemente.

Den 15 oktober samlades en styrka från regementet i Svenljunga med befäl och manskap från alla regementets alla 8 kompanier, totalt 546 personer.

Följande dag afgick bataljonen med skjuts från Svenljunga och ankom den 19 till Dalby, beläget omkring 4 mil från Ystad. Här intogs kvarter för några dagar. I trenne transporter fördes sedermera bataljonen i slutet av Oktober och början af November öfver till

Pommern och var samlad i Stralsund den 13 Nov. hvarefter debarkeringsmönstring ägde rum påföljande dag.

Bataljonen förlades nu i Stralsund och fick stanna där ett helt år. De sysselsattes med exercis och vakttjänstgöring samt med arbete på fästningsverken. Hösten 1805 kom förstärkningar hemifrån, dels för att ersätta hemförlovat överårigt manskap och dels för att öka bataljonen till totalt 600 man. Jag vet inte om Johan Ahl var med i den första trupptransporten eller kom ner senare.

Den 31 oktober förklarade Gustaf IV Adolf Frankrike krig. Sedan följde diverse krigshändelser av olika slag. På grund av att allianserna mellan olika stater skiftade hade svenskarna fullt upp med att försvara sina landområden. Den 30 oktober 1806 förklarades Stralsund i belägringstillstånd.

Utan framgång skonade Napoleon i det längsta svenska Pommern i avsikt att vinna Gustaf IV Adolf till sin sida. Men detta lyckades inte och när Napoleon i slutet av januari 1807 stod i begrepp att marschera mot Ostpreussen befallde han sin marskalk Mortimer att rycka in i Pommern för att skydda franska arméns vänstra flank. Den 14 mars 1807 stod ett slag som innebar en hel del förluster för svenskarna. I Mannerfeldts bok står uppräknat vilka som stupade och att ett antal blev tillfångatagna men inga namn på dem. Jag letar vidare i Generalmönsterrullor – Älvsborgs regemente 507 (1807 – 1819) Redvägs kompani där det står följande:

Soldat 608 Joh. Ahl, västgöte. Bleserad och tillfångatagen den 14 mars, återtagen från fångenskapen i Greifswald d. 20 april 1807. Sjuk lasarettet i Greifswald utbytes emot en annan från hemorten. Här har vi svaret på varför han fick avsked som soldat. Han omnämns sedan i husförhören som gratialist vilken var en pensionstagare troligen från Vadstena krigsmanskassa.

Men varför nytt namn och bostad? Efter att ha repat sig efter sina skador (vi vet inte om dessa medförde bestående handikapp) så blev han tydligen befördrad till ny tjänst inom regementet. Jag slår upp ordet profoss i Bra Böckers lexikon fr. 1979 och läser:

Profoss (tyska) militär tjänsteman som förr i tiden hade uppsikt över ordningen i läger och kvarter samt fungerade som åklagare och verkställare av bestraffningar

Befordran gav familjen bostad och soldaten Ahl blev profossen Apell

År 1822 flyttar familjen till Vist. Där är de bosatta på ett ställe som heter Apelskog och som i husförhörslängden betecknas som Nyhemman. De äldre barnen får nu börja försörja sig genom att ta plats som dräng och piga. Den

yngste, Anders Petter, är ännu för liten. Nästa flytt går enligt husförhörslängden för Vist (1831-1847) till Brunn 1837. Hustrun Britta Andersdotter noteras nu som bräcklig

Den 6 februari 1836 vigs drängen Johan Petter Pettersson 27 år med pigan Lisa Johansdotter 25 år. Johan Petter har enligt husförhörslängden för Brunn (1833 – 1841) flyttat till Brämmesås år 1835 och står som 3/64-delsägare till hemmanet.

Under rubriken Brämmesås finner vi en 3/64-delsägare till – Johan Apell med bräcklig hustru och dottern Johanna. De bor alltså grannar med äldsta dottern och mågen.

1862-08-24 dör Britta Andersdotter i en ålder av 83 år. Hon har noterats som bräcklig i många år. Prästen noterar ”upplöst hjonelag” vilket antagligen är en anteckning om att hon är gift. Johan Apell och dottern Johanna bor kvar på Brämmesås.

I husförhörslängden (1872-1887) står enkmannen Johan Appell för sista gången. I en kolumn med överskrift Fröjd och särskilda anteckningar står följande Sv. Med. F. Tapperh. i flt. Gratialist

Den 3 februari 1873 dör så enkmannen, afskedade soldaten Johan Eric (namnet Eric har inte funnits med tidigare) Appell i en ålder av 89 år, 9 månader och 18 dagar. Han begravs den 16 februari. Dödsorsak blodstörtning.

Den 28 mars 1873 förrättades bouppteckning efter enkmannen Johan Apell i Brämmesås.

Där framgår att han efterlämnar följande arfvingar: Dottern Lisa gift med hemmansägaren Johan Petter Pettersson i Brämmesås, Dottern Johanna gift med Johannes Ericsson boende på Stäket, Sonen Jonas (tagit namnet Apelqvist) som varit boende i Hillareds socken, är afliden och efterlemnad åtta barn. Sonen Anders Petter Apelqvist äfven afliden och efterlemnad en son och två döttrar.

I uppräknningen av ägodelar står bl.a. En ordensmedalj för tapperhet i fält och en dito för krigsmanna förtjänster finns, men som det icke är känt om dessa böra hembjudas kronan eller ej, kunde icke något värde å dem åsättas.

Någon förklaring till vad som gjorde att den afskedade soldaten Johan Ahl blev profossen Johan Apell går inte att finna i kyrkböckerna. Inte heller varför han på ålderns höst plötsligt får ett förnamn till. Tydligen är det också något som han fått som profoss. Tack vare prästens notering i kyrkboken kunde jag koppla ihop hans olika alias och hjälpligt följa hans långa levnadsbana. Det skulle vara intressant att få veta vart hans medaljer tog vägen men det lär vara svårt att få reda på.

Forskarporträttet

Börje Ignell

Dags för ännu en medlem i Ulricehamnsbygdens Forskarklubb att berätta lite om sig själv, sin bakgrund, och sitt forskande.

Text Maj-Britt Johansson

Därför har jag tagit mig till Ågatan 13 i Dalum för en pratstund med **Börje Ignell**. Vi började med en runda i trädgården, innan vi slog oss ner på en skuggig plats och drack en kopp kaffe tillsammans med hustrun Birgitta, som har ett förflutet inom skolans värld, men även är känd som en uppskattad guide under bussturerna "Gårdarna runt sjön".

Börje föddes 1932 i Dalum. Föräldrarna, Anna och Erik Ignell, var båda födda år 1911. Mamma Anna, med flicknamnet Lind, föddes i Dalum, medan pappa Erik var född i Liared, där hans far var soldat under gården Igelsred. Därav namnet Ignell. Börje fick två bröder, och har tillsammans med sin fru Birgitta begåvats med två söner och fyra barnbarn.

Börje beskriver sin pappa som en driftig och företagsam man, vilken först drev en egen textilfirma, för att sedan skaffa lastbil och starta åkeri och därefter grävmaskin och starta "Ignells Grävmaskiner". Bröderna, Sture och Bengt, blev grävmaskinister medan Börje fick ansvaret för bokföring och administration. Han blev så att säga spindeln i nätet i firman som kom att ha ett 25-tal anställda.

Släktforskningen? Den startade, på 80-talet, med en kurs ledd av Bengt Petersson i Hössna. Någon gång i den vevan blev Börje också medlem i forskarklubben, och under flera år var han föreningens revisor.

Ganska snart upptäckte han, som väl de flesta, att bakgrunden mest bestod av soldater, torpare och

bönder. Längst tillbaka har han kommit på sin morfars sida, där släkten hela tiden fanns i Fivlered. Den tidigaste noteringen gällde en man vid namn Håkan, född på 1500-talet.

År 1805 föds på torpet Krikan under Yxnabäck i Fivlered en gosse, som fick namnet Sven (Börjes mf ff). 1833 flyttar Sven tillsammans med föräldrarna till Högryd, Nohlgården.

I husförhörslängden står då antecknat att Sven är ytterst sjuklig och har någon form av sot. Han är närsynt och oförmögen till arbete. Två år senare gifter han sig dock med en piga vid namn Ulrica, och de får fem barn. Två av dem dör i späda ålder. På julafton 1846 dör Ulrica ifrån sin familj, i barnsbörd. Sven måste ju ha hjälp med sina tre överlevande barn, och anställer en piga. På nyårsafton 1848 gifter han sig med henne. Då har paret redan en dotter på en månad, och de kom att få ytterligare sju barn. Så han kunde väl inte vara helt oförmögen.

En av sönerna, i andra äktenskapet, Viktor född 1856, kom 1878, 22 år gammal, som soldat till torpet Espet under Dalums egendom, och fick soldatnamnet Lind. (Börjes mf f)

Släktforskning är dock långt ifrån det enda som fyllt Börje Ignells fritid. Han medverkade i en inventering av Sveriges häckfåglar. Och drog sitt strå till stacken vid inventeringen av Västergötlands flora. Ett arbete som pågick i tolv år, och resulterade i en stor vacker

bok på 743 sidor, med just titeln "Västergötlands flora". Dessutom är han medlem i Södra Älvsborgs svampförening "Häxringen" och har under många år haft nybörjarkurser i svampkänedom.

Han har varit sekreterare, och tills för några år sedan, ordförande i Dalums Hembygdsförening, och där deltagit i fyra större projekt. Dels "Dalums gårdar", där varje gård har en kortare beskrivning, och alla åkrar, skogar, bäckar o.s.v. finns namngivna i bokstavsordning.

Dels "Dalums torp och backstugor", där mer än 170 stugor beskrivit, med läge och invånare. Det tredje arbetet är "Dalums samhälle från A till Ö". Där finns, i bokstavsordning, uppgifter om alla fastigheter, vem som har byggt dem och vilka innehavare de haft. Precis som namn på alla gator och platser, som t.ex. "Bonnalia" och "Fagusta flogé" m.m.

Det fjärde arbetet inte att förglömma. Den fina sockenboken "Dalum vår hembygd", vilken såg dagens ljus 1992.

Sist, men inte minst är det då "gubbalaget", som är i farten varje onsdag. Detta började i liten skala 1995, då tre gubbar tog sig för att röja vid några av Dalums stora

bronsåldersrösen och en del gamla torpplatser. Nu är de flitiga gubbarna flera och det hela har mynnat ut i den 3,2 mil långa "Dalumsleden", som går förbi så många torp, backstugor, fornminnen och andra sevärdheter som möjligt.

Till sist. Vi började med en trädgårdsrunda och jag måste absolut ägna några rader åt denna fantastiska anläggning med sina stora skuggande träd. Vilken artrikedom! Där finns spaljerade plommon- och äppelträd. Allehanda buskar, både med och utan bär, vindruvor, tomater, köks- och kryddväxter.

En omfångsrik rabatt med perenner. Där finns alvaret med sina kalkälskande växter, fjället, kärret, högmossen med växter från sådana miljöer. Bara för att nämna några.

Och längst ner, på den rymliga tomten, står en åldrad bänk. Där blir alla släktingar, vänner och bekanta fotade. Så även undertecknad. Från den platsen ser man hur Ätran slingrar sig genom dalen. Man ser Dalums kyrka, och man ser torpet Espet där morfars far tjänade som soldat.

Torpet friköptes och är fortfarande i släkten Linds ägo.

Efterlysning!

Det finns i min ägo ett fotografi som för mig är obekant. Jag fick det redan på 1970-talet och har frågat många personer här i Timmele, men ingen känner igen personerna eller platsen.

Troligen är det inte från Timmele – Kanske någon känner igen bilden? Hör av er till:

Lennart Engqvist tel. 0321-30354

e-post: 0321-30354@telia.com

Gökotta i Fänneslunda

Söndagen den 22 maj var det dags för Forskarklubbens vårutflykt.

I år var målet Fänneslunda, och en guidad vandring på den historiska platsen Olofstorp.

Göken lät inte höra sig, men drygt ett tjugotal av våra medlemmar mötte upp, och vädret var som gjort för en skogspromenad.

Text Maj-Britt Johansson

Foto Margareta Jarvid

Innan vi startade fick vi ta del av historien om den medeltida nybyggaren Olof, vilken var den förste bonden på Olofstorp. Han var dock långt ifrån den första människan här. En järnåldersgrav och flera andra fynd vittnar om att här funnits människor, kanske så tidigt som vid vår tideräknings början. Den siste bonden lämnade gården 1896, husen revs, det planterades granskog på jorden och nu syns just inga spår av att här bott, och verkat, människor.

Fyra aktörer kom att följa oss på den uppgjorda slingan genom skogen för att gestalta, och levandegöra, människorna som levt här på gårdar och torp.

Först stötte vi på Börta Andersdotter, en kvinna som levde på en granngård på 1600-talet, anklagad för trollkonst och blåkullaresor. Nu kom hon hasande i alldeles för stora träskor, med en kropp böjd i nittio graders vinkel, kraxande fram hot och förbannelser.

Sedan vandrade vi in i 1800-talet och träffade på paret Sven och Kersti. De låg i ständig fejd med varandra.

Den svartsjuka Kersti anklagade sin man för att vara otrogen med soldathustrun Annika, medan Annikas man var ute på fälttåg. Kersti pratade vitt och brett om sina misstankar, och diktade en oanständig visa om paret. Så fick man inte göra. Det slutade i tinget, och Kersti dömdes till 16 dagars fängelse på vatten och bröd

I soldattorpet Lyckefallet bodde mellan åren 1810 - 1822 soldaten Harald Backe, med sin familj på elva personer. Vid lämningarna av stugans trappa hade man rest soldat Backes vapen, och på pipan hängde hans mössa. En gång samlades socknens soldater här hos Backe, ty det hade kommit bud om krig. Innan de marscherade iväg läste de, inne i stugan, bönen "Fader vår".

Utanför sjöng man sedan psalmen "Vår Gud är oss en väldig borg" varvid många grannar stämde in i sången.

Vi sjöng också gemensamt psalmen, stående runt

stuggrunden. Då kändes verkligen de berömda "historiska vingslagen".

Sven och Kersti, ja de ansökte om äktenskapsskillnad, men försonades, lämnade Olofstorp och flyttade, till det nybyggda torpet Örlid. Sven, som var sjuk avled efter bara något år i en bröstsjukdom, endast 41 år gammal. Men Kersti bodde kvar tillsammans med sin dotter Katrina.

Vid den tiden var en tysk officer vid namn Wilhelm Bartholdi godsherre på Fänneslunda säteri. Han beskrevs som lång och stilig, men fruktad och hatad. Tyrannisk mot sina underlydande, och svår mot traktens unga kvinnor. Inte mindre än 42 torpare plus statare arbetade på godset, som dock sköttes dåligt. Bartholdi blev utfattig och slutade livet som sjöare i Göteborgs hamn.

På platsen där torpet Örlid en gång låg, avnjöt vi vårt elvakaffe, medan vi lyssnade till berättelsen om fyra generationer kvinnor, som levt här. Kersti, Katrina, Lotta och Hilda. Hilda födde år 1885 en "oäkta" son, som fick namnet Karl.

Han växte också upp här, tillsammans med modern och morföräldrarna, Lotta och Svante., men flyttade i tonåren till Borås, där han arbetade först i affär, senare på fabrik. På söndagarna brukade han hälsa på sin mormor, som var den som bodde längst på Örlid. Då satt de på en bänk under äppelträdet, och Lotta berättade om sin barndomstid.

Karl Nilsson, som avled i Fristad 1946, var en skrivande man, som både fick två diktsamlingar publicerade, och flera följetonger införda i ortens tidningar. Till dem hämtade han stoff från sin mormors berättelser. De små husen är borta, precis som äppelträdet, men ett nytt stod i blom då vi var där. Det planterades den 30 maj 2007 av självaste kung Karl XVI Gustav.

Detta var bara ett axplock utav vad vi fick se och höra den här härliga förmiddagen. Så vi kunde verkligen inte vara annat än nöjda, då vi efter ett stort tack till våra guider, vände hemåt.

Ibland lönar det sig att göra en efterlysning !

I vår medlemstidning våren 2016 hade Fredrik Salomonsson en efterlysning. Han hade hittat ett foto föreställande två fotbollslag; ett damlag och ett gubbalag, några utklädda. De hade spelat match på en gräsvall tillhörande gården Lida i Liared. Samtliga spelare var Liaredsbor. Fredrik kände igen sin farfars syster Maj-Britt i främre raden, och trodde möjligen att mannen i blåblus och keps i bakre raden kunde vara hans farfar.

Nu var det inte så men det var en granne till honom, också han från Lindås by. Han hette Nils Pantzar född 1905 och bodde tillsammans med sin bror John född 1900, i Lillegården.

John står till vänster om Nils på fotot. (Om dessa båda bröder kunde skrivas mycket - det kan kanske bli en annan gång.)

Men lite kurios - John och Nils har ju faktiskt betytt en hel del i svensk filmvärld!

Colin Nutley upptäckte tidigt dessa gubbar, och uppskattade att de var så naturliga. I den första av Colins filmer "Där rosor aldrig dör" förekom de flitigt. Man kan ju sedan lätt känna igen karaktärerna i Änglagårds-filmerna.

Ivar och Gottfrid hade ju vunnit pengar på trav eller liknande, och åkte då till Amerika för första gången, för att hälsa på sin bror. John och Nils hade också vunnit pengar, och visst hade de åkt till Amerika för att hälsa på sin bror Einar.

Och slippers, skjortsnibbar, hängslen och stuket på kepsar hos bröderna - det hade Colin studerat noga . . . . Tänk om John och Nils hade vetat att de på sätt och vis skulle bli kändisar!

Lillemor Holmberg
(Lindås by i Liared)

Program hösten 2016

Nybörjarkurser i släktforskning

17 oktober 18.30

Plats: Konkordiahuset, Hössna

Anmälan till Vuxenskolan: 0321-35021

el. Anna-Lena :0321-40228, epost: konkordia@konkordia.se

Fortsättningskurs för dig som gått steg 1

24 oktober 18.30-21.00

Kursledare Gun Ohlsson

Har du en laptop så kan du ta med och använda den.

Anmälan till Vuxenskolan: 0321-35021

Plats. Vuxenskolan, Strandgatan 20, Ulricehamn

DNA-släktforskning

Eva von Brömsen

från Landvetter

“Att få undersöka släktskap med hjälp av DNA är mycket givande och spännande. Jag arbetar för att fler av släktforskarna skall upptäcka kraften och tjusningen med DNA-släktforskning .”

Det finns möjlighet att göra DNA-test på plats (eller köpa med hem) men tänk då på att inte ha ätit eller druckit en timme före testet.

15 november 18.00

Konkordiahuset, Hössna

Forskarhjälp finns på följande platser:

Stadsbiblioteket

måndagar ojämför veckor 15.00-18.30

Konkordiahuset i Hössna

tisdagar 16.00-19.00

Dombok från Ås härad

för åren 1644-1860, 104 566 poster

Finns att köpa hos Ulricehamnsbygdens forskarklubb

DVD, pris 200:-

Glöm inte att läsa
Kopplingen i Ulricehamns
Tidning på tisdagar!